

SUOMI VALTAA VERKKOA — TARKASTELUSSA ERKKI SAVOLAISEN VERKKOKIELIOPPI

Opetusta on alettu kehittää erilaisten digitaalisten materiaalien avulla. Opetusministeriö tukee eri kouluasteita virtuaaliapurahoilla, koska verkko-opetus ja koko tieto- ja viestintäteknikka nähdään vastauksena moniin opetuksen haasteisiin. Yliopistot kirjoittavat tietostrategioitaan, ja opettajakuntaa koulutetaan tieto- ja viestintäteknikan käyttäjiksi. Opetusmarkkinoiden ennustetaan globalisoituvan. Muun

muussa näistä syistä myös Oulussa on ryhtynyt tarjoamaan opetusta perinteisten menetelmien lisäksi verkossa ja samalla tutustumaan Internetissä jo olevaan aineistoon ja sinne kehitettäviin oman alan resursseihin.

Oulun yliopiston suomen kielen jaok- sessa pidetään Erkki Savolaisen laatimaa ja Finn Lecturan kustantamaa Verkkokielioppia ja sen edeltäjää, cd-romilla julkaistua Hyperkielioppia, yhtenä tiedon lisälähtee-

nä. Verkkokielioppia ei kuitenkaan lueta kuin Setälää aikoinaan, vaikka sen mahdollisuuksia kiinnostuneina pohditaankin.

TOIMIVA, SAATAVILLA OLEVA LÄHDE

Erkki Savolaisen Verkkokielioppi on laadukas ja hyvä Internet-lähde. Se esittää järjestelmällisesti ja varsin kattavasti suomen kielen äänne-, muoto- ja lauseopin sekä tarjoaa hyvän katsauksen kieliopin kouluopetukseen eri kouluasteilla. Verkkokielioppi on *www*-toteutuksena toimiva ja selkeä kokonaisuus. Aloittelevan Internet-käyttäjän tukena teoksen hyperlinkeissä on pieniä symboleja, jotka kertovat, miten linkin takana oleva dokumentti sijoittuu Verkkokieliopin kokonaisuuteen. Ympäristö on kaikkiaan selkeä eikä uuvuta lukijaa turhalla muistikuormalla.

Yliopisto-opetuksen näkökulmasta Verkkokieliopin sisältö kattavanakin on kuitenkin suppea, sillä asioiden problematisointi jää vähäiseksi. Esimerkiksi obliikvin (adverbiaalitäydennyksen) käsite (Vilkuna 2000) ohitetaan lauseopin osuudessa pelkällä maininnalla. Kouluopetuksessa obliikvin poisjättäminen lienee perusteltua, mutta yliopiston suomen kielen opiskelijalle obliikvi havainnollistaa lauseenjäsenenä joitakin syntaksin olennaisia ongelmakohtia ja auttaa niiden ymmärtämisessä ja käsitteilyssä. Yliopisto-opetuksessa kieliopin uusimman tutkimuksen seuraaminen on muutenkin itsestään selvää. Verkkokieliopin sisällöllistä antia vähentää myös se, että Savolaisen tyyli on kautta teoksen toteavaa, ei rinnakkaisia selitysmalleja tarjoavaa.

Vaikka Verkkokieliopilla onkin useita vahvuuksia, hakuteoksena se on vielä välttävä. Esimerkiksi pelkkää *astevaihtelu*-termiä on hakemistosta turha etsiä aakkosista *a:n* kohdalta. Pääasiaan johdattaa hakuter-

mi *klusilien astevaihtelu*, tai ellei käyttäjä huomaa edetä hakemistossa *k:hon* saakka, pääasia löytyy alaluvun kautta. Kun Verkkokielioppia päivitetään Kotuksessa valmisteilla olevan deskriptiivisen kieliopin ilmestyttyä, kannattakin miettiä, onko verkkojulkaisun yhteyteen tarpeen liittää tehokas teoksensisäinen hakupalvelu. Hakupalvelu lisäisi teoksen käytettävyyttä ja arvoa.

Verkkokieliopin rakenteen ja toiminnan oppimisen jälkeen selailu ja asioiden välillä hypähtely on helppoa ja mukavaa. Hypertekstirakenteen tuoma etu on se, että muun muassa monien termien selitykset ovat teosta selattaessa aina hiiren painalluksen päässä. Teoksessa *www:n* rakennetta voisi käyttää reilumminkin hyväksi esimerkiksi niin, että asiaa syvennettäisiin tiedon toisella kerroksella, jossa asioiden taustoja ja perusteluja, myös kielen ilmiöiden ja selitysmallien problematisointia, lisättäisiin.

Savolaisen Verkkokielioppi ei tarjoa mitään erityistä uutta tietoa kieliopin alueelta, vaan tätä sähköistä kokoomateosta voi luonnehtia oppikirjaksi, joka yhdistelee aikaisemmin kirjoitettua uudenlaiseksi kokonaisuudeksi. Samanlaisia kielioppiteoksia ja oppikirjoja on julkaistu aikaisemmin perinteisesti paperinidoksina. Tottumus ja yhä Internetin vierauskin vaikuttavat siihen, että helpoimmin turvaututaan perinteiseen lähdemateriaaliin, käden ulottuvilla hyllyssä olevaan kirjaan. Verkkokieliopin laajaa käyttöä voi hyvinkin rajoittaa yliopistomaailmassa myös tieteentekijöiden pyrkimys ensi käden lähteille.

VERKKOKIELIOPPI OPETUKSESSA

Nykyään verkko-opetuksessa ja virtuaalikirjastossa puhutaan kierrätettävästä opetusmateriaalista (kirjoittajan suomennos käsitteestä *reusable learning objects, RLO*)

suureen ääneen. Kierrätettävällä opetusmateriaalilla tarkoitetaan standardimuotoista oppimateriaalipakettia, joka voidaan sellaisenaan helposti siirtää toiseen oppimisympäristöön vastaamaan juuri senhetkisen opiskelijaryhmän tarpeita ja johon voidaan liittää helposti toisia kierrätettäviä opetusmateriaaleja. Osa virtuaaliopetuksen puolestapuhujista haaveilee yhteisestä oppimateriaalipankista, johon kukin opettaja voi lisätä omia tuotoksiaan ja josta kukin voi poimia tarpeisiinsa muiden tekemää materiaalia.

Vaikka kierrätettävään oppimateriaaliin liittyy nykyään vielä paljon ongelmia, kuten ratkomattomat tekijänoikeuskysymykset ja selvittämättömät standardimäärittelyt, voisivatko Verkkokieliopin eri osiot olla tulevaisuudessa tietyin ehdoin tällaista materiaalia? Jos voisivat, opettajat ympäri maa(ilma)n voisivat lisätä Verkkokieliopin antia omaan opetukseensa, karsia siitä omasta mielestään turhaa pois ja lisätä siihen omasta mielestään vielä jotakin tarpeellista. Tällaisenaan Verkkokielioppi voi olla opetuksen osana hankala käyttää, sillä hyperviidakkoon eksyy ja uppoaa varsinkin kokemattomampi verkossa liikkuja. Toisaalta teoksessa on paljon tietoa, jota ei tarvitse peruskouluasteilla oppilaille esittää, toisaalta siitä puuttuu jotakin yliopisto-opetuksessa elintärkeää.

Koska Verkkokieliopin jotakin rajattua osaa voi olla vielä hankala käyttää muun opetuksen osana, teos on lähinnä itseopiskelupaketti ja yksi uusi lähde kirjojen lisänä. Verkkokielioppi on tehtävineen pirteä vuorovaikutuksellinen opiskelupaketti kenelle tahansa suomen kielestä kiinnostuneelle. Hyväkään verkkomateriaali ei kuitenkaan tee jokaisesta oppinutta, sillä puhdas itseopiskelu on haastavaa ja raskasta. Oulussa saamiemme kokemusten perusteella verkko-oppiminen sopii kuitenkin joillekin opiskelijoille erittäin hyvin varsinkin,

jos opiskelijalla on mahdollisuus saada verkossa myös ohjausta opiskeluunsa. Uutta mediaa hyväkseen käyttävä opetus saattaa myös parhaassa tapauksessa innostaa esimerkiksi opiskelijoita itseohjautuvaan tiedonhakuun ja peruskoulun oppilaita tylsinä pidettyjen kieliopin kiemuroiden opetteluun (ks. myös Pynnönen 2001).

Verkkokieliopin tehtävät on toteutettu yksinkertaisesti siten, että listassa esitetyn kysymyksen vastaus on piilotettu hyperlinkin taakse. Tehtävät auttavat motivoitunutta ja oppimiseen sitoutunutta itseopiskelijaa opitun asian kertaamisessa, mutta motivoitumaton voi langeta päämäärättömään kysymys–vastaus-hypähtelyyn. Www:n monia mahdollisuuksia olisi voitu tosin hyödyntää tehtävissä laajemminkin, mutta tällä toteutuksella teoksen käyttäminen ei aseta laitteistolle suuria vaatimuksia. Tällä hetkellä tietoverkkojen eri mahdollisuuksien rajatonta käyttöä vähentää se, että Internet-käyttäjien laitteisto- ja ohjelmistokanta on erittäin heterogeeninen. Jos tuottaja haluaa tarjota jokaiselle jotakin, toteutus on pidettävä hyvin maltillisena. Jokainen verkkoteknologiaan perehtynyt tietää, että esimerkiksi kovin monimutkaista multimediaa ei kannattane vielä nykyään tehdä kuin pientä edistynyttä kohderyhmää varten, vaikka se houkuttelevaa olisikin. Koska multimediaesitysten tuotanto on tämän lisäksi hidasta ja kallista, kehitystyö ei monestikaan ole vielä nykyään vaivan arvoista.

Hypertekstirakenteesta ja teokseen laadituista tehtävistä kertyy hyöty, jolla voidaan verkkojulkaisun olemassaoloa perustella. Suurin hyöty kaikissa Internet-lähteissä on kuitenkin kaiketi niiden saatavuus — suomen kielen verkko-opiskelija maailmalla voi käyttää opiskelunsa tukimateriaalina Savolaisen Verkkokielioppia, kun paikallisen kirjaston hyllystä ei löydy suomen kielioppinidoksia.

▷

LOPUKSI

Savolainen on uuttera pioneeri alallaan. Verkkokielioppi on tietävästi ensimmäinen julkisilla markkinoilla oleva verkkokustanne suomen kielen alalta. Tällaista rohkeaa kehitystyötä tarvitaan, jotta erilaisten medioiden käytettävyyttä päästään kokeilemaan ja käyttöä vakiinnuttamaan. Tämän kaltainen verkkomateriaali ei ole koskaan valmis, vaan se on altis muuttamaan muotoaan uuden tiedon ja tekniikan sekä käyttäjien palautteen mukaan.

Verkko-opetuksen ja verkkoresurssien tulevaisuutta on vielä mahdoton ennustaa, mutta pitäisin varmana sitä, että www ja sen tulevaisuuden sovellukset ja uudet lukulaitteet pysyvät opetuksen tukena muun opetuksessa käytettävän tekniikan ohella. Digitaalisen oppimateriaalin kysyntä kasvaa, ja uusia tekniikoita opitaan hyödyntämään tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti. Erkki Savolaisen ja Finn Lecturan Verkkokie-

lioppi on hyvä esimerkki siitä, miten hyvin suomen kielen käsittely onnistuu Internetissä. Sen kehittäjät ja käyttäjät rakentavat alustaa tulevaisuuden verkkokielioppiver-
sioille. ■

PAULA VASKURI

*Suomen ja saamen kielen ja logopedian
laitos*

PL 1000

90014 Oulun yliopisto

Sähköposti: paula.vaskuri@oulu.fi

LÄHTEET

PYNNÖNEN, MARJA-LIISA 2001: Kielioppien pedagogisia sovelluksia. – *Virittäjä* 105 s. 300–308.

MARIA VILKUNA 2000: *Suomen lauseopin perusteet*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 90. Helsinki: Edita.